

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden pénteken legalább egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 frt, félévre 2 frttal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ (Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz), a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ (Gamauf Vilmos, e. titkárhoz) czünzendők.

A hirdetési díjazabályzatot lásd az utolsó lapon

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Ugarkényszer és ugarlegelő.

(Vége.)

Nézzünk körül, miként állanak az ügyek a valóságban?

Alig végződött bé az őszi learatása, a marha már a tarlón jár és p. o. a zab, mely az őszi mezőbe vetetett, soha sem ment a pusztulás veszélyétől; répát teljes éréséig a törökbúza mezőn hagyni lehetlenséggel határos; meredek lejtőket, melyek az ugarba esnek és csak silány fűtermést adnak, gyümölcstelepekül használni nem járja; lóhertermelésre gondolni sem lehet, a lóherések kerítését lerontják és azt majd minden esztendőn ujjitani kell! A földbirtokos nincs azon helyzetben, hogy a felsorolt hátrányokat mellőzhesse, nem állithat a határ minden egyes tagjára csöszöket, nem keritheti be összes földjeit, a mi különben mit sem használna, mert a kerítést elpusztítják, illetőleg ellopják és legritkább esetben rendelkezik két elfogadható tanuval, kik az okozott kárt jogérvényesen bizonyíthatnák.

Azon kérdésre, jogositva van-e a község egy gazdasági rendszernek előírására? habozás nélkül „nem” mel kell felelnünk, mert a község csak feltételes szabályrendeleti joggal bír, felsőbb jóváhagyással községi célokra bizonyos terheket róhat ugyan ki, de nem lehet joga bárkit is földjének szabad használatában meggátolni; az ugarra nézve fennállott szokásos legeltetési jog az urbéri törvények által mellőztetett és ha, fájdalom, in praxi nem

is, de in theoria azaz törvényesen áll azon elv: hogy a mi nem a miénk, azt nem is szabad használnunk!

Németországban, a morva és cseh tartományokban a tagosítás nincs mindenütt végrehajtva és mégis mindenki saját tetszése, saját legjobb belátása szerint használja tulajdonát. Nálunk e tekintetben teljesen ósdi rendszer áll fenn, melynek mellőzésére mi sem történt; míg más országokban a neumesi kiváltságok megszüntetésével minden, a föld szabad használatának útját álló akadály is elhárított; a mi különben magának az államnak is érdekében van, miután a mezei gazda kétségkívül adóképebbnek lesz tekinthető akkor, ha földjét szabadon használhatja, mint azon esetben, ha jobb meggyőződésének ellenére egy oly gazdasági rendszernek kell hódolnia, mely földjének okszerű kihasználását meg nem engedi!

Erdélyben főleg az állattenyésztésre vagyunk utalva, miután minden oldalról gabnatermelő országtól vagyunk körülvéve, de okszerű állattenyésztés a fennálló háromnyomású gazdasági rendszer mellett lehetetlen.

Mint a háromnyomású gazdaság előnyét, azt szokták felhozni, hogy egyenlő területen több gabonát ad — eltekintve attól, hogy gabonánkunk nincs rendes elkelési helye, ez különben sem áll. Az állataink bőséges táplálására szükségeltető rétek korántsem kínálkoznak a földbirtokosnak mindenütt

kellő mennyiségben, minél fogva a dús hozamra megkívántató trágyával nem is birunk. Jól táplált marhaállomány, korlátolt gabona- és fokozott takarmánytermelés mellett sok trágyát nyerünk és daczára annak, hogy mezei munkánk apadt, dús szemhozamokat, az állattenyésztésnél pedig fokozott hasznot érünk el, mely kedvező eredmény azonban a javított háromnyomású gazdasággal, ugarkényszer nélkül sokkal inkább lehetséges, mint a mostani ugarrendszer mellett. Ezen általánosan elfogadott igazságot a községi előljárást leg több tagja még eddig nem ismeri fel és azért maradunk a régi mellett, ha csak maga az állam közbe nem lép!

Az itt leírt bajokhoz még azon hátrány is járul, hogy a községek az ugarlegelőt idegen juhtartóknak bérbe adják és így a földbirtokost kétszeresen károsítják.

Ha tehát a községek nincsenek jogositva egy gazdasági rendszernek előszabására; ha az idegen földön való legeltetés el van tiltva; — ha továbbá a tagosítás még évtizedek múlva sem lesz teljesen keresztülvihető, kérdés: miképen lehet itt segíteni és ki van hivatva segítséget nyújtani?

Jelenleg és még húzamos ideig a föld mostani eldaraboltsága fenn fog maradni és az, ki p. o. lóherét akar termelni, a kormány minder törvénye daczára, ki lesz téve annak, hogy vetését, ha az ugarba esik, legeltetik; (hiszen Torda városában nem rég a földjüket szabadon használni akaró birtokosoknak azt csak úgy engedték meg, ha tagjaikat bekerítik) — az ugarlegeltetés tehát korlátozandó és pedig a marhatartót kényszeríteni kell, hogy azon gazdának, ki földjét béveti, tulajdonát tiszteletben tartsa, mert a földnek bevetése, annak legeltetése fölé kell hogy helyeztessék, de legkevésbé sem kötelezhető a föld művelője arra, hogy tulajdonát a legelő marhától védje.

A marhatartó gazda, ki állatjait legeltetni akarja, pányvázza ki őket; a juhtartó rácsok között legeltesse juhait; de legkevésbé sem lehet a földbirtokost arra kényszeríteni, hogy költséges kerítések vagy más intézkedések által, magát azon legelő marhától védje, mely saját földjeit bitorolja; ezenkívül az egyest általánosan érvényes rendelkezések által jogaiban védeni kell, nem pedig annak kitenni,

hogy polgártársaival örökös perpatvar és viszályban éljen, a mi Erdélyben, kivált nemzetiségi tekintetektől is, kétszeres fontossággal bir. Igaz ugyan, hogy az egyes birtokosok földjei a határon keresztül-kasul vannak elhelyezve és a földeknek szabad kihasználása nehéz leend, ha csak a mezei utak a községekben ugy nem szabályoztatnak, hogy a minden iránybani megközelítés és szabad használat lehetségessé válik, és ez meg is történhetik, mert az állam általános érdekének szempontjából az egyes birtokosok arra szoríthatók, hogy a földekhez vezető szükséges utakat kihasítsák, a mi annál inkább lehetséges, mert bevetett lóherések stb. különben is csak minden harmadik esztendőn esnek az ugarba.

De vajon micsoda következmény lesz annak, ha az ugarlegelő szabályozva, illetőleg korlátozva leend?

A válasz nagyon egyszerű.

Az fog történni, a minek már az u. n. urbéri nyiltparancs behozatala után be kellett volna következnie.

1. A föld szabad használata helyreállítatik.
2. Okszerűbb gazdálkodási rendszer lehetségessé válik.
3. Két éves kereskedelmi növények művelése eszközölhető lesz.
4. A gyümölcstermelés nagyobb mérvet ölthet.
5. Az állattenyésztés okszerűbben lesz folytatható és az állatállomány számra nézve is gyarapodni fog.
6. Az állati járványok kevesbedni fognak.
7. Marhalopások apadni fognak.
8. Az összes területnek majdnem harmadrésze okszerűbb művelés által értékesíthető lesz.
9. Végre a birtokok tagosítása kezdeményeztetik és földcsere stb. által tetemesen megkönnyítetik.

Röviden szólva: a tagosítás keresztülvitelét illetőleg átmeneti stadium jön létre, mely a békés tagosítást mindenütt lehetségessé fogja tenni, hol az a törvény értelmében egyáltalában megengedhető, mert mihelyest a föld szabad használatának mi sem állja útját, a lóheretermelés terjedni fog, a marhának istállón való jobb tartása lehetségessé válik és ennek nyomán az egyes tagok összetevésének szüksége a kis gazdánál még tán korábban is be fog állani, mint a közép és nagy birtokosnál.

Itt azon kérdés támad: jogosítva van-e a magas kormány a földbirtokost földje szabad használatában védeni, vagy ezt illetőleg külön törvényes intézkedésre van-e szükség? Miután az 1871-iki LIII. t. cz. 38. §-a világosan kimondja, hogy a volt földesuraknak a volt jobbágyok földjein és rétjein, ezeknek viszont amazokéin legeltetniök nem szabad, ennél fogva az ugarlegelő törvényesen meg sem engedhető és miután áll azon tétel, hogy azt, a mi a másé, használni nem szabad, ugyanazért a politikai hatóság hivatva is van a törvénynek érvényt szerezni, a nélkül, hogy erre új törvényhozási intézkedés válnék szükségessé!

Adalékok

állattenyésztésünk történetéhez.

Midőn a keresztény aera negyedik századának elején a hunnok, ázsiai bölcsőjükből nyugot felé, előre nyomulni kezdtek, a népvándorlás első hullámai az ázsiai fauna és virány egyes képviselőit is bizonyára magukkal ragadták volt Európa felé.

S midőn Attila birodalma, a hatalmas hódító halálával 454 után, mint oldott kéve széjjelhullott; a győzelmet szokott tarul alá hanyatlott s a hunnok — ki Erdély bércei közt megvonulva, ki az ős haza felé visszavándorolva, — szerte züllöttek: állati és növényi kísérőik részben visszamaradtak az egykori hunnbirodalom határaitban.

Bizvást föltehetjük, hogy ezek közt a gyorslábú magyar szarvasmarha, a hatalmas bival s a harczedzett kitaró mokányló ősei helyet foglaltak.

Midőn 568 körül a longobárdokkal szövetkezett avarok, az Erdélyben tanyázott gepidákat legyőzve, — Erdélyben és Pannoniában megalapították hatalmas birodalmukat, az említett állatfajok újabb jövevényekkel nemcsak megsaporodtak, hanem nyugat felé, nevezetesen a mai Olaszországba is elterjedtek.

Baján chán barátságos viszonyban állt Agilulf (591 — 616) longobard királylyal, kinek, hogy ajándéku lovakat és bivalokat küldött, kitetszik egy, a nyolczadik század második felében élt longobard születésű barát: Paulus diaconus följegyzéseiből, ki a „longobardok történetében“ többi közt írja: tunc primum caballi silvatici et bubali in Italiam delati, Italiae populis miracula fuerunt.“

S így nemcsak a mi alföldi ezimeres szarvasmarhánk s erdélyi bivalunk, hanem a Reggióban legelésző fehér marha s a Campagna ingoványait taposó sötét bival is, — emlékeztethetik a szemlélődőt a hnnn-szitty-magyar néptörzsök ott jártuk-keltükre.

De térjünk a magyarokra! Ők 384 körül Volga menti telepeiket odahagyva, megindulának Attila harya-

tékát visszafoglalni. Bizvást feltételezhető, hogy a nomádok közös szokása szerint számos barmot vittek magukkal, melynek száma az etelközi ideiglenes megszállás közben csak szaporodhatott. De szólnak e mellett megbízható történelmi adatok is, mint VI. bölcs Leo bizanti császár följegyzései, ki Simon, bolgár fejedelem elleni szövetségesei, a magyarokról írja, hogy őket nagy számban lovak és teherhordó állatok követik, hogy élelmet és italukra tejet szolgáltatassanak nekik. (Leonis Sapientis Dei gratia Tacticorum libri. 53. §.)

Béla király névtelen jegyzője szerint pedig Árpád a Duna és Tisza közti termékeny területen szláv és bolgár népség felett uralkodó Zalán fejedelemtől a Sajóig terjedő térséget barmai végett kérte.

Baromtenyésztő nép voltak őseink bejövételükkor; baromtenyésztők maradtak még hosszú évszázadokon át majdnem kizárólag. Erre az etymologia is utal, kimutatván az idevágó szavaknak nemcsak bőségét, hanem eredetiségét is, ménes, gulya, nyáj, csorda, csürhe, gulyás csordás, juhász, kanász, kondás, ló, göboly, ökör, disznó stb., míg a földmivelésre vonatkozó szavakat őseink részint a szlávból, részint a német- s latinból vették át, kisebb nagyobb módosítással. Major, eke, csoroszlya, kasza, cséplő, taliga, tengely, széna, szalma, ganaj, len, ugorka, bab, repce, káposzta, répa stb. A délibábos alföldi rónaság, kövér göbolylegelőivel mintegy utalta lakóit a baromtenyésztésre, s így csak természetesnek találhatjuk, hogy hazánknak barmokban való gazdagsága, minden időben nemcsak emlegetés, hanem hangzatos dicséretnek tárgyát is képezte.

Mindazáltal a „régí jó“ időben is néha néha ugyan csak megfogyott marha állományunk, minek okait nem messze kell keresnünk.

Szélsőséges éghajlatunk kemény telei*), késői fagyai és kivált aszályos éveivel melyek nemcsak az újabb korból dátálódnak, hanem tud, roluk regélni már Heltai Gáspár is, II. Géza korából roppant aszályosságot jegyezvén fel, sok kárt tett a marha-állományban, mihez a török-tatár dúlások s a folytonos belviszályok is mily jelentékenyen járultak, számos történelmi adat mutatja.

Tudjuk, hogy Szent László király a barom kivitel tilalmazta s ellenőrködésül határszéli grófokat (Comes confiniorum) alkalmazott volt. (Szt. László II. k. 15. 16. 17. 18. fejezet.)

A ló-kivitel tilalmazását stratégiai okokból magyarázhatnók, de már a szarvasmarha kivitel tilalma méltán azon gyanut költheti bennünk, hogy ily rendszabályra akkori időben csak is a nagyon megcsökkenett állomány adhatott okot.

*) Ki ne emlékeznék itt Mátyás király megválasztására 1458 január 24-én, melynél a hidegnek oly nevezetes szerepe jutott, hogy (Turoczí IV. rész LXIII. fej. és Bonfin III. dec. IX. szerint) a Duna zaját egy éj alatt megállítá, annyira megfagyván a folyam, hogy az egész sereg veszély nélkül által kelhetett rajta.

Tudjuk továbbá, hogy Kálmán király elődjének marha kiviteli tilalmát megújítja. (I. k. 76. 77. f.) s hogy IV. Béla idejében a tatár visszavonulás után (1242) oly kevés barom maradt meg, hogy a király Horvát- Cseh- és Morvaországból gabonával marhát is kénytelen volt a minden képen kimerült országba hozatni.

Kún László alatt a kun felkelések s a megújult tatár betörések mellett, a marhatenyésztés természetesen fel nem virágozhatott, sőt a marhalétszám akkor már annyira csökkent, hogy a nép maga kényszerült talyigáit huzni s talán ekéit is vonni, mint ez Németországban a 30 éves háboru után itt ott megesett.

Oly időket éltek akkor, hogy a rablás és jószág elhajtás napirenden volt és e törvény szigorát csak elvértve éreztethették a bűnössel.

Erre vonatkozólag hadd mondjunk el egy-két esetet.

Ambrus, a vácsi püspök udvarbirája bevádolván Csanádot, hogy ő kigyelme 12 ökröt és 40 juhot lopott, az illető büntetésül csak egy marhát fizetett, Ambrusnak maradván a pristaldus díjat megfizetni.

Farkas és Ludgár pedig meg nem elégték Siptuli Simonnak 8 jármos ökre, 30 juha és 1 lovának elhajtásával, hanem még más jószágra is vásott foguk, elrabolták Simon két szolgálóját Máriát és Derugát is.

Tumpaica, a királyi gulyások udvarbirája a rablott jószágot egy jó márkára becsülte. (Nem tudom, valjon a két szolgát is bele értette-e?) Az alperesek ugyan a Váradon végbement kiegyezés szerint Simonnak 1 márkát és 1 ferlöt, azon felül a bírónak díját is megfizették, de az a mi mostani fogalmaink szerint mégis csak tulságosan enyhe büntetés volt.

Az Anjouk idejében baromtenyésztésünk ismét felvirágozott, a Hunyadiak korában pedig Aeneas Sylvius, a későbbi II. Sixtus pápa bizonyosága szerint (Epist. LXXII.) igen nagymérvű volt, dicséri az állatok minőségét is. Ascoli Bonfini Antal, a Beatrix királynéval hazánkba jött olasz tudós a magyar szarvasmarhákat és lovakat különös dicséretre méltóknak találta.

A török háboruk kevésbé csökkentették a marhalétszámot, mint sem gondolhatnók. Ezt onnan magyarázzuk, hogy azon időkbén még a földmivelők is szerte ismét pástorokká váltak, miután a lábas jószágot a megsarczolás ellen mégis csak könnyebb volt megóvni, mint a föld termékeit s az elpusztult uratlan határookban a marhatartás általában megkönnyebbült.

A török hódoltság korában a földnek jóformán csak azon értéke volt, mit legelőképpen szolgáltatott s ezen állapot még tartott a 18-ik század első felében is.

Dr. Rodiczky Jenő.

T A R S A L G Ó.

Az erdélyi gazd. egylet kérvénye a képviselőházban*)

A képviselőház febr. 6-iki ülésén Molnár A. előadó olvassa a 6262. sz. kérvényt, mely mellett az erdélyi gazdasági egylet az erdélyi birtokrendezési s tagosítási eljárást illetőleg egy tjavaslatot terjeszt be; „mely használat és figyelembe vétel végett kiadatni véleményeztetik az igazságügyminiszternek.“

Lázár Ádám. T. házi! Az erdélyi gazdasági egylet kérvénye sokkal fontosabb, semhogy azon ily rövid határozattal keresztül eshetnének. Nem szándékom ugyan magát a kérvényi bizottság véleményét megtámadni, hanem ahhoz egy toldalékot akarok indítványozni. Mielőtt azonban ezt tennem, legyen szabad itt a háznak tájékoztatása végett bizonyos döntő körülményt felhozni Nem tudom, vajjon a kérvényi bizottság kellő figyelemre méltatta-e a jelen kérvényhez mellékelt törvényjavaslatot, valamint azt sem tudom, vajjon jó szokása szerint vagy attól eltérve az illető szakminisztert meghallgatta-e ezen tárgyban. Azonban úgy sejttem a nagyon lakonikus intézkedésből, hogy talán egyik sem történt meg, vagy legalább ezen ügyet kellő figyelemben nem részesítette.

Mit kér az erdélyi gazdasági egyesület? Az erdélyi gazdasági egyesület szíven hordván az erdélyi birtokviszonyok rendezését, részint állami, részint nemzetgazdasági szempontból azt

kéri, hogy miután az 1871. LIII. t. cz. 80. §-a azt rendeli, hogy addig is, míg a birtokrendezési eljárás Erdélyben külön törvény által szabályoztatik, a miniszterium felhatalmaztatik, hogy az 1868. okt. 12-én kibocsátott irányadó szabályrendeletre tekintettel az épen idézett törvényezikk 8-ik fejezetében foglalt elvekkel összhangban a szükséges módosításokat egy újabb rendelet által eszközölhesse. A miniszterium miként tett eleget. Bittó akkori igazságügyminiszter 1872. május 6-án kibocsátott egy rendeletet, de ezen rendelet első tekintetre bizonyítja azt, hogy nem a törvény szavait, nem a képviselőház felhatalmazásának értelmében járt el. Ugyanis az azelőtti 1868. október 12-iki az erdélyi viszonyokra nézve tekintettel a régi törvényekre merőben helyes szabályrendeletet ignorálva, sem pedig az 53. t. cz. 8 fejezetében foglalt irányelveket szem előtt nem tartva, merőben új rendeletet bocsátott ki, melynek hiányai mindjárt a legelső gyakorlati eljárásnál különösek. Először a jegyzőkönyvi tárgyalásban, mely az új perrendtartás értelmében három napnál tovább nem terjedhet; de ily terjedelmes urbéri perek szabályozásánál csaknem lehetetlen, másfelől pedig az eddigi szabályok szerint a bizonyítékok beszerzése hivatalból eszözöltetvén, ez merőben megváltozott, a mennyiben megköveteltetett, hogy mindenki ez iránti keresetét teljesen felszerelve nyujtsa be.

Ezen változtatás idézte elő azt, hogy Erdélyben mindedig a tagosítás, a birtokrendezés nem csak lassan halad elő, de meg is áll, mert az azelőtt függőben lévő perek tekintettel ezen új rendeletre, vagy nem folytathatók, miután különben is az or-

*) A „Magyar Polgár“-ból átvéve.

szákos levéltárak is ide felszállítottak, vagy a ki folytatni akarta, megmérhetetlen és aránytalan költségbe kerülvén, inkább abban hagyja.

Minő károk származnak ebből az állampénztárra, ennek kimutatására csak azt vagyok bátor felemlíteni, miután különben is épen ez idő szerint az államháztartás egyensúlyának helyreállítása körül fáradoznak, hogy épen ezen birtokrendezés késleltetése oka annak, hogy a földtehermentesítési kérdések, ha mindig úgy megy a dolog, talán félszázadig sem lesznek megoldva, s ez folytonosan mint teher nehezedik az államra.

Második, a mi közhitelünket veszélyezteti az, hogy az ilyen rendezetlen birtoknál a bekeblézések hosszú időn keresztül, illetőleg míg nincsenek teljesen bevégezve, legalább harmincz év előtt nem eszközölhetők. Hogy ily körülmények közt Erdélyben a földhitel mily károkat szenved, bővebb magyarázatot nem igényel.

Miután tehát a miniszterium, a helyett, hogy törvényjavaslatot terjesztett volna be, mindeddig ezen rendeletet fenntartotta, ezen rendelet pedig már gyakorlati kivihetlenségénél fogva is alkalmatlannak bizonyult be, két ut állana előttünk: vagy azt mondani, hogy a minister ezen rendeletét, tekintettel az 1868 octóber 12-ki rendeletre, módosítsa, vagy pedig, hogy törvényjavaslatot terjesszen be. Én részemről nem bízom az előbbiben, mert már Bittó miniszter alatt oly rendelet adatott ki, mely tarthatatlan, kivihetetlen, nem hiszem tehát, hogy újabb rendeleti uton lehetne ez ügyet szabályozni, annál kevésbé bízom abban: miután az 1871. t. cz. 80 §-a a pártiumra nézve a magyarországi birtokrendezési eljárást tartja fenn, Erdélyre nézve pedig kivételt állapít meg, holott a partiumban épen oly urbéri viszonyok állanak, mint Erdélyben, illetőleg rendes urbéri viszonyok nem lévén, szintén ezen szabályok alkalmazandók. Erdélyben azonban az akkori minister kényelem és időnyerés tekintetéből jónak látta csak is rendeleti uton magának felhatalmazást eszközölni; ennél fogva én a kérvényi bizottság által beterjesztett véleményhez azon hozzáadást indítványozom, melyre nézve azt hiszem tekintettel a fennálló törvény intézkedéseire nézve, illetőleg annak elégtétele végett, nem lehet a háznak kifogása, téessék a kérvényi bizottság véleményéhez folytatólag hozzá: „oly utasítással, hogy az 1871. évi LIII. t. cz. 80. §. által kívánt külön törvényjavaslatot mielőbb terjessze be.“

Ez indokolva van az által, hogy különben is jelenleg kész törvényjavaslat áll előttünk, mely által az előbbi rendelet módosítatik. Én óhajtom ezt azért, hogy ezen szabályok a t. ház által, minden képviselő előtt tudva állapíttassanak meg és minden anomalia kikerültsésk, hogy Erdély birtokviszonyai továbbá ily rendetlenek ne maradjanak.

Ajánlom módosításom elfogadását, mely semminemű törvénybe nem ütközik. (Helyeslés balfelől.)

Huszár Imre jegyző: (Olvassa) Módosítvány. A 6262 szám alatti kérvény ötletéből a kérvényi bizottság véleményéhez adandó: „oly utasítással, hogy az 1871. 53. t. cz. 80. §-a által kívánt külön törvényjavaslatot mielőbb adja be. —“

Tisza László: T. ház! A nélkül, hogy ezen ügynek érdemébe bele kívánnék bocsátkozni, bátor vagyok kijelenteni, hogy én a kérvényi bizottság határozatával megelégedve nem vagyok. Bátor vagyok ahoz, mint az erdélyi gazdasági egyletnek egyik elnöke egy kis foldást a következőkben ajánlani. Nézetem szerint ezen nagy fontossága ügyben időt nem veszítünk s egyéb alig tehető, minthogy ezen módosításom alapjá az ü-y: „Az igazságügyminiszteriumhoz tekintetbevétel végett azon utasítással tétetik át, hogy ez az ügyben rendeltilg becsúszott hibákat rendeltileg igazítsa ki ad.f.g is, míg maga a törvény is egy novella utján kiigazíthatatnék.“

Ez által t. ház nyerünk időt és javítunk azon hibákon, melyek rendeleti uton követték el. A későbbi törvényes intézkedésre nézve én is pártolom Lázár t. barátom indítványát. (Helyeslés balfelől.)

Molnár Antal előadó: T. ház! Részemről hozzájárulok Tisza László képviselő ur módosításához, mert az a kérvényi bizottság intencióival nem ellenkezik és annyi van benne jelezve, mint a mennyi szükséges, de épen azért Lázár képviselő ur módosítását nem tartom szükség-snek és én azt részemről el nem fogadom.

Tisza László módosítása ellentmondás nélkül, a Lázár Adámé 106 szavazattal 93 ellenében elfogadtatott.

E G Y V E L E G.

* Felhívás a pomologia kedvelőihez. Folyó 1875 évi február hó 21-én, azaz vasárnap délután 4 órakor gyűmölcsizelés fog tartatni az erdélyi gazdasági egylet titkári irodájában (sétatérutca 13. sz.), melyre a kertészeti szakosztály t. tagjai s egyáltalában a gyümölcsészet barátai czennel meghívatnak. Izelés után szakosztályi ülés.

— sz — A kelkáposzta telelése pinczében könnyen eszközölhető, ha a kelkáposzta, gyökerével szedve edénybe tétetik, melyben annyi viz van, hogy a káposzta gyökerét e-lepi. Ha az edényben levő viz 8—10 nap mulva romlani kezd, azt frissel kell helyettesíteni. Ily módon a kelkáposzta oly szép marad, mint termőhelyén volt, sőt növekedik sárgul és ez által edesebb lesz. Hús nélkül is készítve oly édes etedelt ad, mintha cukrozva lenne.

* Mit természetesen a torda-aranyosi borvidék szőlőse, hogy szőlőiparával jólle jusson“ czim alatt jelent meg je'es szőlészünk Nagy Ferencnek tiz arany pályadíjjal koszorúzott munkája. A Gámán János nyomdája által tetszetősen kiállított 2 ivre terjedő füzetke a torda-aranyosi gazdasági egylet tulajdona s Tordán meg is rendelhető. Tisztelt olvasóink érdekeben gondoskodtunk arról, hogy e szakavatott mű legközelebb lapunk hasábjain érdeméhez méltóan ismertetve is legyen.

* Baromfi kiállítás rendez a bécsi baromfi-tenyésztési egylet f. évi ápril hó 29-től május 6-áig. Kiállításra bocsátatnak élő baromfi és szárnyas vad, húzott baromfi levölve, éneklő és d szmadarak, a baromfiak és általában véve madarak tenyésztésére és szaporítására használható szerkezetek és eszközök, végre e tárgybeli tudományos művek és készülékek.

VICTORIA

biztosító társaság Kolozsvártt elfogad életbiztosítási

ajánlatokat minden módozatokban:

Díjai a lehető legolcsóbbak és biztosítottjait, az életbiztosítási osztály összes nyereségeinek **ötven száztóliában**, azaz annak felében részesíti, díjfizetési összegeik arányában. Ezen nyereséményrésztetés folytán, az 1871-ben biztosítottak már 1872-ki díjaik **kilencz száztóliát** visszakapták, és bizton remélhető, hogy ezen nyereséményrész évről évre emelkedik.

Kiválóan figyelemre méltók a **biztosított eredménnyel megnyitott túlélési csoportok**, melyekbe beállítás által mindenki, már életében szép összegeket biztosíthat maga, vagy gyermekei részére.

Bővebb tájékozással, utasítással sat. szolgálnak a társasági felügyelők és ügynökök.

Az üzlet eszközülésére alkalmas felügyelők előnyös feltételek mellett alkalmaztatnak.

A VICTORIA biztosító társaság igazgatósága KOLOZSVÁRTT.

(4)

(4-26)

Piaci árak.

A kolozsvéri kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrák mérő = 2 nagy veka					Egy mazsa		Egy	1 font
helye	napja	tiszta b u z a	elegy b u z a	rozs	zab	törökbuza	széna	szalma	bécsi öl tüzifa	marha hus
ára krajczárookban										
Kolozsvár	feb. 18	400-410	260-280	220-260	180-200	254-260	165	85	1100	21
Nagy-Varad	decz. 29	380-480	340-370	250-320	180-200	260-300	300	140	1500	24
Maros-Vasárhely	jan. 20	350-390	276-306	210-250	128-140	—	190-210	60-90	800-1280	16
Károly-Febérvár	feb. 13	375-383	255-300	240-250	150-163	—	170-175	95-110	900	20
Nagy-Szeben	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó	decz. 31	388-455	361	290-312	135-141	318	—	—	—	18
Pesztercze	feb. 9	320-400	260	260	140	—	160-200	95-110	600	14
Nagy-Enyed	feb. 4	350-400	288-325	200-250	130-140	—	290-300	35-45	800	18
Szamosujvár	feb. 15	400-460	320-360	300-310	130-140	—	200	50	1400-1600	18
Décs	feb. 16	360-400	300-320	240-260	100-110	—	140-150	50-80	800	15
Torda	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Erdélyi földterhentesítési kötvény 75' frt 90 kr. — Ezüst árkelet 105.—

Az „Erdélyi Gazda” hirdetési díjszabályzata.

	1-1		1-3		1-6		1-12		1-24		1-52	
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
10/16 lap	4	—	36	—	70	—	120	—	200	—	360	—
8/16 „	7	—	18	—	35	—	60	—	100	—	180	—
4/16 „	3	50	9	—	17	50	30	—	50	—	90	—
2/16 „	1	75	4	50	8	75	15	—	25	—	45	—
1/16 „	—	90	2	25	4	40	7	50	12	50	22	50

Nagyobb hirdetéseknek külön kedvezmények.

Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hanyaszor a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni: mennyi helyet igényel a beküldött mellékelt hirdetés számára.

Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala és a Gámnán János örökösével nyomdájának központi irodája (főter. kr. nyulat-ház). Mellékletek százanként 1 o. é. forintba számítatnak.

TARTALOM:

Ugarkényszer és ugaregelő. — Adalékok állattenyésztésünk történetéhez. — Társalgó. Az erdélyi gazd. egyesület kérvénye a képviselőházban. — Egyveleg. — A közönség köréből. — Hirdetések. — Piaczi árak.